

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเพื่อหัวใจได้ฟังแล้ว การฟังธรรมนะ สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วตอกย้ำมันไป ถึงที่สุดแล้วจิตใจมันใสสะอาด เห็นใหม่ คำว่า “ใจใสสะอาด” มันจะมีความสุขความสงบอยู่ชั่วคราว การเกิดเป็นมนุษย์นะ ทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ว่าเกิดเป็นมนุษย์นี้เกิดมาจากไหน เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์นี้เกิดมาจากไหน? เกิดมา จิตปฏิสันธิเกิดมาจากพ่อจากแม่ เกิดจากพ่อจากแม่นี้เป็นโลกนะ

เวลาหลวงตาท่านสอนนะ คนมี ๒ ตา ตาหนึ่งคือทางโลก ตาหนึ่งคือทางธรรม

เกิดมาทางโลก เห็นใหม่ ถ้าเกิดมาทางโลก เกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นอริยทรัพย์ เป็นมนุษย์ทรัพย์สมบัติที่มีค่า มีค่าคือชีวิตใจ ชีวิตเกิดมีค่าขึ้นมา พ่อแม่สั่งสอนลูกให้มีความกตัญญูกตเวที ให้มีปฏิภาณไหวพริบ ให้มีสิ่งที่มีปัญญาอยู่กับโลก การอยู่กับโลก เรายังต้องเผชิญโลก เผชิญโลก เห็นใหม่ คุณติ เวลาคบคน ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มิตรแท้ มิตรเทียม คนเทียมมิตร การคบมิตร การอยู่กับสังคม สังคมเราต้องมีปัญญาของเรา แต่ทำไมคนเขาไป เขาเชื่อถือศรัทธากันล่ะ? เขาเชื่อถือศรัทธา เขาไปตามกระแสโลก กระแสโลกของคนนะ นี่พูดถึงทางโลก

ถ้ามีปฏิภาณ มีต่างๆ สิ่งนี้มันเกิดมาจากใจ ถ้าใจเราสร้างบุญกุศลมา เห็นใหม่ ผลของวิญญู การเกิดเป็นมนุษย์นี้ผลของวิญญูนะ ถ้าผลของวิญญู ทำบุญทำกรรมมา ทำบุญกุศลมา จะทำสิ่งนี้ให้เรามีสติปัญญาขยับขยับใจเราได้ ถ้าขยับขยับใจได้นี้เป็นเรื่องโลกๆ ใจ การประกอบสัมมาอาชีวะ การอยู่ทางโลก ทุกคนก็ตื่นนอนต้องปากกั๊ดตีนถีบเหมือนกัน ปากกั๊ดตีนถีบสิ่งนี้ก็เป็นความทุกข์อันหนึ่ง ความทุกข์อย่างนี้ ทุกข์ประจำธาตุขันธ์ ทุกข์เพราะเราหาอยู่หากินมาเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง

การเลี้ยงปากเลี้ยงท้องนะ เราอยู่กับโลก เห็นใหม่ แล้วบอกว่า “เกิดมาเราต้องมีความสุข เราต้องมีอริยทรัพย์ ทรัพย์สมบัติอยู่ที่ไหน”...เพราะเราไปเพลินกับทางโลกใจ เราไปเพลินกับทาง

โลก สิ่งนี้ถ้ามีอำนาจวาสนา คนที่มีอำนาจวาสนา ทำสิ่งใดประสบความสำเร็จทั้งนั้นแหละ คนที่มีอำนาจวาสนาปานกลางก็พอลุ่มๆ ดอนๆ คนที่ไม่มีอำนาจวาสนา ในสมัยพุทธกาลนะ มีทุกตะเจี๊ญใจเป็นขอทาน พอขอทาน ตัวเองเป็นขอทานอยู่แล้ว ไปขอทานเขาขนาดไหนมันก็ยังมีความทุกข์ พอท้องขึ้นมา พอท้องขึ้นมาไปขอใคร ไม่มีใครให้เลย

ทีนี้เวลาคลอดลูกออกมาแล้วนะ อุ้มลูกไป ถ้าอุ้มลูกไปนี้ไม่ได้กิน ถ้าเอาลูกวางไว้ก่อน ไปขอทานกลับมา ตัวเองยังมีเสียงปากเสียงท้องบ้าง ลูกก็ยังอดสำห้ได้กินบ้าง เห็นไหม เวลาเกิดมาอำนาจวาสนาของเขา เขาเอง เขาก็เป็นคนทุกข์คนจนอยู่แล้ว เวลาท้องขึ้นมาไปขอทานไม่มีใครให้กินเลย เวลาคลอดลูกมา เอาลูกไปด้วยก็ยังไม่ได้อำนาจวาสนาของคนมันแตกต่างกัน เห็นไหม เขาต้องวางลูกของเขาไว้ แล้วเขาไปขอทานของเขามา พอได้มาก็มาเจือจานกันๆ นี่ผลของวิญญะผลของวิญญะ ถ้าเขาทำอย่างนั้นมา เป็นอย่างนั้นมา

แต่ถ้าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาจะลงสู่ครรภ์ของมารดา มารดาฝันเห็นช้างเผือก สิ่งที่ช้างเผือกมีช่อกทองคำต่างๆ มาให้ สิ่งที่มาให้ นี้เวลาคลอดลูกออกมา สิ่งที่คลอดลูกออกมา สิ่งที่มีอำนาจวาสนา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมามาก เป็นพุทธมารดาที่ต้องปรารถนามา เวลาคลอดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป นี้หมดอายุขัยหมดอายุขัยไปเพราะไม่มีใครจะมาเกิดที่นี่ได้อีก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาแล้วเดินได้ ๗ ก้าว เปล่งวาจาว่า “เราเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย”

คนคนหนึ่งเกิดมาแสนทุกข์แสนยาก หาอยู่หากินยังมีความลำบากยากแค้นขนาดนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเกิดมาแล้ว “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” เวลาเกิดชาติสุดท้ายจะเป็นถึงกษัตริย์ นี่ทางโลกๆ ทางโลกหาอยู่หากินกันนะ แต่เวลาทางธรรมละ เวลาทางธรรมนะ เวลาออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมาทุกข์ยากขนาดไหน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราทุกข์ยากขนาดไหน เราเกิดเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา เราว่าเกิดมาพบพระพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนให้เสียสละ สอนให้ทำทาน สอนให้จิตใจเราเปิดกว้าง เพื่อจะให้จิตใจเราไม่บีบคั้นจนเกินไป แต่ถ้าเป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นของของเรา เราจะเสียสละได้อย่างไร เราเสียสละมากก็เพื่อชีวิตของเรา ถ้าเพื่อชีวิตของเรา นี่มันก็คับแคบ มันคับแคบ

กลิ่นของศีลหอมทวนลม เชื้อใหม่ คนดี ใครๆ ก็พุดถึงแต่คุณงามความดีของเขา คนคน
หนึ่งเห็นแก่ตัว คนเห็นแก่ตัว ใครๆ ก็พุดถึงแต่ความเห็นแก่ตัวของเขา นี่มันก็คับแคบอยู่แค่นั้น
แหละ ถ้ามันคับแคบ นี่พุดถึงในโลกนี้นะ แล้วผลของวิญญะ ผลของวิญญะเวียนตายเวียนเกิดไป
ผลของวิญญะ กลิ่นของศีลหอมทวนลม กลิ่นของบุญกุศลมันเกิดไป มันเกิดคุณงามความดีของเขา
นี่ผลของวิญญะนะ วิญญะยังต้องคืนรกัน ทำคุณงามความดีของเรา เราต้องมีสติปัญญาของเรา
เห็นไหม ความดีอย่างหยาบๆ ความดีอย่างละเอียด ละเอียดลึกซึ้งเข้าไป ความดีมันมีขนาดไหน
ความดีอย่างหยาบเราก็แย้งชิงกัน

ในโลกนี้ คุณดี เวลาเขาทำราชการกัน เขาขอคุณงามความดีกัน เขาแย้งชิงกัน แย่งชิงกัน แต่
ถ้าคนเขามีปัญญาของเขา เขามีสติปัญญาของเขา นี่ได้ก็ได้อะ ไม่ได้ก็คือไม่ได้ สิ่งที่แย้งชิงนั้นคือ
ผลตอบแทน แต่เราทำคุณงามความดีของเรา เราทำของเราอยู่แล้ว เพราะทำคุณงามความดีของเรา
ความดีก็คือความดี ถ้าความดีมันทำไปแล้ว หนึ่ง เรารู้ของเราอยู่ เราสบายของเราอยู่ เราอบอุ่นของ
เราอยู่ นี่เราอบอุ่นของเราอยู่ สิ่งนี้มันเป็นคุณงามความดีของเราอยู่แล้ว แต่ถ้าโลกเขาเห็นกัน นี่เขา
แย้งชิงกันๆ นี่ทางโลกเขาแย้งชิงกันได้นะ แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา สิ่งนี้มันแย้งชิงกัน
ไม่ได้ สติก็เป็นสติของบุคคลคนนั้น

เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาขนาดไหนก็แล้วแต่ ศีล สมาธิ
ปัญญา สติ สมาธิ ปัญญาเราเข้าใจได้หมดแหละ อันนั้นเป็นชื่อของมัน แล้วตะครุบเงาๆ แย่งชิงกัน
ไม่ได้ มันแย้งชิงกันไม่ได้เพราะมันต้องธรรมเกิดขึ้นมาเป็นปัจจัยตั้ง สันติภูมิโก ถ้าใครมี
สติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม การประพฤติปฏิบัติมันทำงานยากกว่าทางโลกหลายเท่านี้

นี่ทำทางโลก “ถ้าทางโลกทำมา มันก็ยังมีทุกข์ยังยากขนาดนี้ แล้วบอกว่าเกิดมานี้เป็น
อริยทรัพย์ เกิดมามีบุญกุศล แล้วเกิดมาทำไมมันทุกข์ยากขนาดนี้”...มันทุกข์ยากขนาดนี้ เพราะหา
อยู่หากินมาเพื่อดำรงชีวิต เพื่อสถานะทางสังคมเท่านั้น แต่ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมา คนสร้างบุญญา
กรรมมา คนสร้างอำนาจวาสนาบารมีมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาที่สวนลุมพินี
เห็นไหม ศาสนายังไม่มี ยังบอกเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย แล้วเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะจะได้
เป็นกษัตริย์อยู่แล้ว เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เราต้องเป็นเช่นนั้นหรือ นี่เสียสละออกมา
ไปค้นคว้าขวนขวายของตัวเองอยู่อีก ๖ ปี แล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นมา กว่าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็น
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สร้างสมบุญญากรรมมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เป็นพระโพธิสัตว์ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เพราะสร้างบุญญากรรมมาขนาดนั้น

ถ้าสร้างบุญญานการมาขนาดนั้น มันก็เป็นบุญญานการทางโลก ทางโลกคือผลของวิญญะ ผลของวิญญะคือคุณงามความดี ทำดีก็เกิดดี ทำดีขึ้นมา ทำดีจนความดีที่ละเอียด ความดีที่เราารู้ของเราเอง เรามั่นคงของเราเอง เราสุขใจของเราเอง เรามั่นคงของเราเอง ความดีอย่างนี้มันจะไปที่ไหน มันก็เผชิญหน้าได้ทั้งหมด นี่ความดีของวิญญะ แล้วความดีของวิญญะมันก็เปลี่ยนแปลงได้

ชูชก เห็นไหม คุณติ เขาสร้างของเขาขึ้นมา เกิดมาเป็นพระเทวทัต นี่มาสำนัก มาทำลายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วยังสำนักได้ๆ สำนักได้เพราะเขาก็สร้างคุณงามความดี เขาทำฌานโลกีย์มา นี่ตกนรกอเวจีไป ขึ้นจากนรกอเวจีมา ต่อไปเขาจะตรัสรู้เองเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า นี่เพราะคุณงามความดีเขาสร้างของเขามา ความดีความชั่วมันพลิกแพลง มันเปลี่ยนแปลงในใจของเราทั้งนั้นแหละ

เวลาเกิดเป็นโพธิสัตว์ขึ้นมา คุณงามความดี มันสร้างสมบุญญานการมาทางโลกๆ ทางโลกคือสร้างมา ผลของวิญญะมันเปลี่ยนแปลงได้ มันพลิกไปซ้ายไปขวาได้ทั้งนั้นแหละ มันพลิกไป คุณติ คนปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ขึ้นมามหาศาลเลย เวลาสร้างสมบุญญานการไป มันต้องคุณงามความดีไปถึงที่สุด แล้วถ้าคนเรา อานาจาตนา คุณติ ถ้าเราเป็นสาวกสาวกะ เราประพฤติปฏิบัติของเราเอง ถ้ามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีศาสนา เราเกิดมาทันพุทธศาสนา แล้วถ้าปฏิบัติไปเราพ้นจากทุกข์ เราเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน

เวลาปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาสร้างสมบุญญานการไปมหาศาล เวลาตรัสรู้ขึ้นมาก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน แต่เป็นพระอรหันต์ที่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ที่สิ้นกิเลสไป สิ้นกิเลสไป นี่พยายามมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

ถ้าในใจมันพลิกแพลง มันหันซ้ายหันขวาได้ทั้งนั้นแหละ ความดีความชั่วอยู่ในใจของเรา ถ้าความดีความชั่วอยู่ในใจของเรา นี่ภาษาโลก เราอยู่กับโลกขึ้นมา พุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนถึงศีลธรรม ศีลธรรมจริยธรรม เราก็พยายามเอาศีลธรรมจริยธรรมเป็นกรอบ เห็นไหม นี่ศีลบังคับใจเราไว้ ถ้ามันจะคิดนอกกลุ่มนอกทางขึ้นไป เราก็เอาสิ่งนี้หักห้ามไว้ หักห้ามไว้เพื่อไม่ให้มันออกนอกกลุ่มนอกทาง เราก็ทำคุณงามความดีของเรา ถ้ากิเลสมันแก่กล้าขึ้นมา มันก็เอาแต่สิ่งที่เข้าชวนใจขึ้นมา มันคิดสิ่งใดขึ้นมาในหัวใจขึ้นมา เราก็ตั้งสติของเราขึ้นมา ตั้งสติของเราขึ้นมา เราก็เห็นผลของมัน เห็นผลของมัน

ฉะนั้น เห็นผลๆ แล้วจิตใจมันร่มเย็นขึ้นมา จิตใจที่มันเร่าร้อนๆ เร่าร้อนเพราะมันขาดศีล ขาดธรรม มันก็เร่าร้อนของมัน ประกอบสัมมาอาชีพะเป็นงานเลี้ยงปากเลี้ยงท้องก็ทุกข์ยากขึ้นไป อีก ทุกข์ยากขึ้นไป ทุกข์ยากขนาดไหนถ้ามันเป็นกิเลส มันก็เฟลิดเฟลิดขึ้นไป มันทำหน้าที่การ งานทางโลก มันก็เฟลิดเฟลิด มันก็ขยันหมั่นเพียรของมัน เพราะเห็นว่าสิ่งนี้เป็นสมบัติของเรา สมบัติของเรา ทำมากน้อยได้ขนาดไหน เราก็ได้ทรัพย์สมบัติมาเป็นของเรา นี่ทรัพย์สมบัติอย่าง นั้นเป็นทรัพย์สมบัติสาธารณะ

เราทำคุณประโยชน์ได้ มันก็เป็นบุญกุศลขึ้นมา ถ้าเราไม่ทำบุญกุศลขึ้นมา เราเก็บสมบัติ ของเราไว้มันก็เป็นสมบัติของเราในชาตินี้ เวลาตายไป ตายไปนี่ท้องมันแห้ง ตายไปเปล่าๆ ไร สมบัตินี้ก็เป็นสมบัติสาธารณะ ก็ทิ้งไว้ให้ชาติตระกูล ถ้าไม่มีชาติตระกูลก็ทิ้งไว้กับโลก แต่ถ้าใคร มีศีลมีธรรมขึ้นมา เขาก็ทำคุณงามความดีของเขา เขาเสียสละของเขา เพราะบุญกุศลนี้ นี่ผลของ วัฏฏะมันข้ามภพข้ามชาติไป แต่ถ้าใครมีสติปัญญาดีกว่านั้น นี่หน้าที่การงานของเรา เราก็ทำ แล้ว เราก็ต้องตั้งสติของเรา เราก็กำหนดพุทฺธของเรา กำหนดกลมหายใจของเรา รักษาใจของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติธรรม

ถ้าประพฤติปฏิบัติธรรม งานมันยากขึ้นๆ ยากขึ้นเพราะงานมันละเอียดขึ้น ไร งานละเอียด ขึ้น คุณ อายแห่งอื่นต่างน้ำก็ทำได้ทั้งนั้นแหละ งานขนาดไหนเราก็ทำสำเร็จมาแล้วทุกอย่างเลย เวลา นั่งสมาธิขึ้นมา เอาใจไว้ในอำนาจของเรา ทำไมมันทำไม่ได้ นั่งแล้วมันทุกข์มันยากไปหมด นั่ง แล้วมันวิตกกังวลไปหมด เห็นไหม เวลาหน้าที่การงาน งานเป็นวัตถุ งานเอกสารเขาทำเสร็จแล้ว เขาจบของเขา นี่หน้าที่การงานทำเสร็จแล้วมันก็เสร็จ เสร็จเฉพาะตอนนั้น แต่งานทางโลกไม่เสร็จ ใหม เพราะว่เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ท้องนี้ก็ต้องกินต้องอยู่ต้องใช้ทุกวันไป มันจะมีวันสิ้นสุด ภาระวนการของมันไหม ใครเกิดมาต่อไปก็ทำงานกันต่อไป ถ้าเรามีทรัพย์สมบัติของเรา ก็ต้อง ใ้กับบุตรหลานของเราทำต่อไป

แต่ถ้าเราปฏิบัติธรรมของเราละ เราปฏิบัติธรรมนะ พ่อแม่ก็ปฏิบัติของพ่อแม่ ลูกก็ปฏิบัติ ของลูก นี่ญาติโกโหติกาใครปฏิบัติก็ได้ของคนนั้น ใครเห็นภัยในวัฏสงสาร ออกมาบวชเป็นพระ เป็นเจ้าขึ้นมา เป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมา มาบวชแล้วเราก็ต้องพยายามชวนหาสมบัติของเรา สมบัติตามความเป็นจริง เห็นไหม นี่โลกเขาเห็นกันได้ สมบัติที่เป็นวัตถุ คุณงามความดีที่เห็น ที่ จับต้องได้มันเป็นอมิส มันเป็นสิ่งที่กระทบแล้วมันจะเห็นได้ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา พุทฺธ ุชๆ จิตมัน สงบเข้ามา มันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

แต่เรามีศีลธรรมจริยธรรม ศีลธรรมจริยธรรมคือความเกิดดับในใจ คือความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกนึกคิด มันมีสติปัญญาขึ้นมา ปฏิภาณไหวพริบมันก็เลือกคิด เลือกคิดแต่สิ่งที่ดี เลือกทำแต่สิ่งที่ดี แต่ถ้ามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันก็ดูความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ มันก็ปล่อยวางของมัน เพราะสิ่งที่เป็นความรู้สึกนึกคิดมันก็เป็นภาระต้องแบกต้องหาม เวลามันปล่อยวางอารมณ์ ความรู้สึกเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามาเป็นตัวของมัน มันไม่ต้องแบกต้องหามสิ่งใดมันก็เป็นอิสระของมัน ความสุขอย่างนี้ไม่เจียดด้วยอามิส นี่เราปฏิบัติธรรมๆ ปฏิบัติเพื่ออย่างนี้ไง เพื่อให้จิตมันสงบระงับเข้ามา

ถ้าจิตสงบระงับเข้ามา นี่ครูบาอาจารย์ของเราท่านปฏิบัติมา สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ถ้ามีสมถกรรมฐาน มันจะเกิดวิปัสสนากรรมฐาน ถ้าไม่มีสมถกรรมฐาน สิ่งที่คุณคิดที่ทำมันเป็นโลกๆ ทั้งนั้นแหละ เห็นไหม ว่างานของโลกๆ เราเห็นงานอาบเหงื่อต่างน้ำขึ้นมาเป็นงานของโลก เราก็ทำของเราเป็นภาระรับผิดชอบ เวลาความคิดของใจๆ เวลาใจมันเกิดดับขึ้นมา ก็บอกว่าคุณนี่เป็นธรรมๆ เพราะศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา นี่ก็คือปัญญาแล้ว ปัญญาที่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก อวิชชาที่มันอยู่ที่จิตมันแบกมันหามของมัน กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันไปแบกหามธรรมมา พอแบกหามธรรมมา สิ่งที่เป็นธรรมๆ ถ้ามีสติปัญญา ธรรมนี้มันก็เข้มแข็ง กิเลสมันก็สงบตัวลง มันก็ “เออ!”

ในการปฏิบัติ เราจะบอกว่าการปฏิบัติแล้วมันก็ปฏิบัติแบบโลกๆ ถ้าปฏิบัติแบบโลกมันก็เป็นพิธีกรรม ปฏิบัติกัน คนเรามีศีลธรรมจริยธรรมมันก็ร่มเย็นเป็นสุขอยู่แล้ว คนมีศีลธรรมอยู่ ถ้าเขาคุณแลใจของเขา เขาปฏิบัติของเขา คนแก่คนเฒ่าเขารักหาใจของเขาเนะ เขาว่านี่เป็นเวรเป็นกรรมหมดเวรหมดกรรม เขารู้ของเขา ถ้าเวรกรรมมันก็แบกหาม มันก็เป็นทุกข์เป็นยากของมัน ถ้าวันไหนหมดเวรหมดกรรมมันก็ปล่อยของมัน ถ้าปล่อยของมัน นี่เขารู้จักเวรจักกรรม ผลของวิญญะ ผลของวิญญะไง

แต่เวลาจิตสงบเข้ามาแล้วมันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก ถ้ามันปฏิบัติ ปฏิบัติที่มันยากกว่าๆ ถ้าพูดถึงงานทางโลกมันก็ทุกข์ยากอยู่แล้ว ต้องแบกต้องหามกันอยู่แล้ว ถ้าปฏิบัติทางธรรมละ? ทางธรรมนี้ต้องให้จิตมันปล่อยวางๆ ปล่อยวางเข้ามามันก็เป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งฐิติจิต จิตนี้เป็นเจ้าของ จิตนี้มันเป็นปฏิสนธิจิต มันเป็นที่เวียนตายเวียนเกิด ถ้าเวียนตายเวียนเกิด ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เวลาที่มีสติปัญญาขึ้นมา สติปัญญามันเกิดขึ้นมาจากอะไรละ

จิตที่เวียนตายเวียนเกิดมันเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นฐิติจิต มันเป็นธาตุรู้ เป็นจิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้ฝั่งใส จิตเดิมแท้ฝั่งหมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ฝั่งมันก็ไปแบกไปหามความรู้สึกนึกคิด คือขั้น ๕ พอขั้น ๕ มันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันก็แบกหาม แล้วมันไม่มีสติปัญญา มันก็แบกหามทางโลกๆ ไป แต่ถ้ามีสติปัญญา มันก็ปล่อยวางเข้ามาได้ ปล่อยวางเข้ามาได้ ที่มันเป็นทางโลกๆ ปล่อยวางแล้วมันก็ทำงานกันต่อไปไม่ได้

แต่ถ้าครูบาอาจารย์บอกว่าตั้งสติ ให้มีพุทโธๆ เวลามันปล่อยวางขึ้นมาสติสัมปชัญญะ มันก็ควบคุมดูแล จิตมันที่ตั้งมั่น พอจิตมันตั้งมั่น ถ้ามันออกรู้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม...เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม สติปัญญา ๔ มันเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากจิตที่สงบแล้ว จิตที่ไม่สงบมันแบกมันหามความรู้สึกนึกคิดนี้อยู่ แล้วมันก็ไปสร้างกาย เวทนา จิต ธรรมด้วยความรู้สึกนึกคิดนั้น มันก็เป็นสัญญาอารมณ์ มันก็เป็นสร้างภาพ สร้างภาพนี้ก็เป็นโลก โลกเพราะอะไร

โลก เพราะจิต เวลาเกิดมาเราเกิดมาเป็นมนุษย์ใช่ไหม เกิดเป็นมนุษย์มีสัญญาธาตุ ๔ มีธาตุ ๔ และขั้น ๕ ขั้น ๕ มันเป็นสัญญาธาตุสิ่งที่ประจำจิตนี้อยู่ ถ้าประจำจิตนี้อยู่ มันก็เกิดดับของมัน เป็นธรรมชาติของมันอยู่แล้ว ถ้าเอาธรรมชาติอย่างนี้ไปตรึงในสติปัญญา ๔ มันก็ตรึงสติปัญญา ๔ ในทางโลกๆ เพราะจิตมันเป็นโลก จิตมันเกิดมาสถานะทางโลกคือโลกในปัจจุบันอายุขัยนี้ เวลามันตายไปแล้วมันได้สถานะใหม่ มันก็เกิดในวัฏฏะนี้ มันก็เวียนตายเวียนเกิดไป แต่ถ้าเกิดมาเป็นโลก ในอายุขัยนี้ เราก็เป็นเรื่องโลก เราก็มีสถานะ เราเป็นลูกเต้าเหล่าาของใคร เรามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร เรามีจริตนิสัยอย่างไร เวลาเราเอาสิ่งนี้ไปศึกษาในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราก็อวดภาพขึ้นมาสิ่งนี้ว่าเป็นกาย เป็นเวทนา เป็นจิต เป็นธรรม

คำว่า “โลกๆ” ก็สัญญาอารมณ์ สิ่งที่มีอยู่แล้ว เราไประลึกถึงกาย เวทนา จิต ธรรมโดยที่จิตมันไม่สงบ จิตที่ไม่มีเจ้าของ จิตที่มันวิปัสสนาไม่ได้ จิตที่มันไม่เข้าใจเรื่องของธรรม มันก็เป็นเรื่องโลกๆ นี้โลกกับธรรมๆ เรื่องโลกๆ เราก็แบกหามกันมาทุกข์ยากพอแรงอยู่แล้ว เวลาปฏิบัติขึ้นมาปฏิบัติเป็นโลกๆ ขึ้นมาอีก พอปฏิบัติเป็นโลกขึ้นมาอีก มันก็ไม่เข้าใจตามความจริงของมัน พอไม่เข้าใจตามความเป็นจริงของมัน มันเป็นเรื่องโลกๆ ไซ้ไหม โลกมันซบเข้ามาว่าเป็นปัญญาของมัน มันก็ชื่นใจ มันก็พอใจ มันก็รื่นเริงของมัน พอรื่นเริงของมัน ก็บอกสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม มันก็เข้าใจของมัน มันก็แบกหามแต่โลกๆ นั้นไว้

แล้วครูบาอาจารย์ของเราท่านประพุดิปฏิบัติมา เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ท่านบอกว่าการ เป็นพระอรหันต์ขึ้นมามันต้องทำความสงบของใจเข้ามาก่อน พอใจมันสงบเข้ามาแล้วนะ พอมัน ปล่อยวางเข้ามาแล้ว ถ้ามันไปเห็นของมัน ไปเห็นตามความเป็นจริงเพราะจิตเป็นความจริง จิตมัน สงบระงับเข้ามา มันปล่อยวางสิ่งที่เป็นโลกๆ ไว้ตามความเป็นจริงแล้ว

สิ่งที่มันวางโลกๆ ไว้ตามความเป็นจริงแล้วมันก็เป็นความจริง พอความจริง มันไปเห็น กาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันเห็นขึ้นมา มันก็สะท้อนหัวใจ มัน สะท้อนกิเลส สะท้อนกิเลส เพราะกิเลสมันเห็นตามความเป็นจริง เห็นสังขรณ์นั้น สังขระที่เป็น ธรรมๆ ขึ้นมา พอเป็นสังขรณ์ขึ้นมา มันก็ตื่นเต็นของมัน เห็นไหม ตื่นเต็นของมัน นี่สิ่งนี้เป็น ธรรมะส่วนบุคคล มันเป็นปัจเจกตั้ง มันเป็นสันติวิถีโกที่ผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม รู้ตามความ เป็นจริงขึ้นมา มันก็จะไปตามความเป็นจริงขึ้นมา

เวลาเป็นความจริงขึ้นมา พอคนไปเห็นความจริงขึ้นมามันก็แปลกใจ แปลกใจว่าทำไมเรา เคยเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมมาพอแรงแล้ว ทำไมคราวนี้จิตมันสงบมาแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ทำไมมันมีความรู้สึกแตกต่างกันไป พอมันแตกต่างกันไป เพราะมัน เป็นธรรมๆ ที่กว่าเราจะแสวงหา กว่าจะปฏิบัติได้ถึงเรื่องของธรรมะอันนั้นขึ้นมา พอสิ่งนี้ได้ ปฏิบัติสิ่งที่ เป็นธรรมะขึ้นมาแล้วมันก็เปรียบเทียบขึ้นมา ถ้าสิ่งที่ เป็นโลกขึ้นมา เราเคยเป็นโลกมา ก่อน

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดมาอยู่กับโลกนี้ เราศึกษาโดยสัญชาตญาณของเรา ศึกษาด้วย เรื่องโลกๆ พอจิตมันสงบเข้ามา มันเป็นธรรมๆ เพราะศีล สมาธิ ปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วเราพยายามศึกษาขึ้นมาตามความเป็นจริงอันนี้ ความจริงอันนี้มันเกิดขึ้นมากับใจของเรา เราก็เห็นความแตกต่าง ความแปลกประหลาด พอความ แปลกประหลาด เราก็ตื่นเต็นใจ นี่เป็นปัจเจกตั้ง สันติวิถีโกมันเป็นแบบนี้ นี่ปฏิบัติธรรมๆ ที่มัน ยากกว่าโลก ยากกว่าโลก

ปฏิบัติโลกๆ เดียวนี้ปฏิบัติกันทั่วไปหมด แล้วเรียบง่าย ปฏิบัติได้ง่ายง่าย มันเป็นโลกๆ ไป หมดใจ โลกๆ ไปหมดเพราะมันขาดครูขาดอาจารย์ ขาดผู้รู้จริง ขาดครูบาอาจารย์ที่เป็นแบบอย่าง เราเกิดมานี้เราเกิดมาพบพุทธศาสนา แล้วเรามีครูบาอาจารย์ที่เป็นแบบอย่างของเรา แบบอย่างของ เรานี้แบบอย่างโดยธรรม พอแบบอย่าง มันต้องทำจริง รู้จริง เห็นจริงขึ้นมา

เราเป็นคนโลกๆ เราเป็นคนมั่งง่าย เราเป็นคนเห็นแก่ตัว เราทำอะไรมีแต่ความสะเพร่า แล้วเวลาปฏิบัติธรรมก็จะเอาแต่ธรรมะจริงๆ ธรรมะจริงๆ ด้วยความสะเพร่า เอาความสะเพร่า เอาความเห็นแก่ตัวนั้นมาบอกธรรมะเป็นความจริงในใจของเราเกิด สิ่งที่เราไปชวนขวาย ไปหยิบฉวยมาก็เป็นของเราๆ แล้วมันก็ไม่ทำอะไรเป็นของเราสักอย่างหนึ่ง พอไม่เป็นของเรา มันก็เป็นเรื่องโลก อยู่ที่นี่ มันก็เป็นเรื่องมารยาสาไทย เรื่องมายาภาพ เรื่องมายาคติ ปฏิบัติธรรมด้วยมายาคติ แล้วก็ทักท้อเอาว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ

แต่เวลาครูบาอาจารย์เราที่เป็นธรรม ท่านเป็นธรรมเพราะท่านใช้ชีวิตของท่าน ท่านปฏิบัติของท่านเป็นธรรมในใจของท่าน ใจที่เป็นธรรมอย่างนั้นมันต้องเป็นธรรมตลอดไป เป็นธรรมตลอดไป สิ่งที่เป็นธรรม เห็นไหม เขายังเกลือกกลั้วโลก โลกนี้เป็นชนกลุ่มใหญ่ มันเป็นเรื่องของโลกๆ ทั้งหมด แล้วสิ่งที่เป็นธรรมๆ เป็นชนส่วนน้อย เป็นชนหนึ่งเดียวของสังคม แล้วจะมาเกลือกกลั้วกับสังคม ท่านเห็นแล้วท่านเป็นไปไม่ได้ไง

ฉะนั้น เราจะเอาความจริง เราต้องตั้งใจของเรา ปฏิบัติของเรา เอาความจริงของเราขึ้นมา โลกกับธรรมๆ ไร เกิดมาเป็นโลก อาบเหงื่อต่างน้ำ ปากกัดตีนถีบมันก็ทุกข์แล้วแหละ ทุกข์นี้ทุกข์ไปตามธาตุขันธ์ ทุกข์นี้ทุกข์ประจำธาตุขันธ์ ประจำความเป็นมนุษย์ แต่ถ้าเราจะเอาความจริงขึ้นมา ทุกข์อย่างนี้มันทุกข์เพื่อทุกข์ต่อไป แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา จิตมันสงบแล้วมันเห็นเหตุแห่งทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ใจตัวนี้แหละ ใจตัวที่มันเพลินนี้ ใจตัวที่ไม่มีสติปัญญา นี่เหตุมันอยู่ตรงนี้

เหตุแห่งทุกข์ พระพุทธเจ้าสอนที่นี่ ทุกข์ควรกำหนด สัจจะความจริงมันเป็นแบบนี้ คนเราเกิดมาต้องมีหน้าที่การงาน คนเกิดมาต้องมีอาหาร คนเกิดมาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ชีวิตดำรงอย่างนี้ ถ้าขาดสิ่งนี้ ชีวิตก็อยู่ไม่ได้ แล้วชีวิตอยู่ไม่ได้ ชีวิตเราเกิดมาทำไม? เกิดมาเพื่อศึกษา เกิดมาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เกิดมาเพื่อค้นคว้า ดำรงชีวิตของเราให้แหละ เกิดมาเพื่อตีแผ่ชีวิตของเราให้เห็นตามความจริงของชีวิตของเรา ไม่สงสัยในชีวิตของเรา จบสิ้นที่นี่แล้วมันโล่งโล่งในใจ

ถ้าใจมันโล่งโล่งขนาดนี้ ชนระดับคนเดียวประเสริฐที่สุด ถ้าเราชนะแล้วเราชนะคนทั้งโลก แต่ถ้าเราแพ้ใจเราแล้วนะ เราจะแพ้คนทั้งโลกเลย เราแพ้คนทั้งโลกเพราะเราแพ้ใจเรา ใจเขาใจเรา มันก็อันเดียวกันนั่นแหละ แต่ทำไมเราต้องไปยอมแพ้ใจเรา แล้วไปอ่อนน้อมให้เขาเหยียบย่ำละ ทำไมต้องให้คนเหยียบย่ำ ชีวิตนี้เกิดมาก็แสนทุกข์แสนยาก เวียนเกิดเวียนตายในวัฏฏะนี้ เกิดมา

เป็นเสรีภาพ เป็นอิสรภาพ เพราะเกิดมาเป็นมนุษย์มีกฎหมายคุ้มครอง ทำไมเราต้องยอมให้เขาเหยียบย่ำ ทำไมเราต้องยอมเอาตนไปให้เขาเหยียบย่ำ ถ้าเราไม่ยอมตนให้ใครเหยียบย่ำ เราทำของเรา ตั้งสติของเรา คุณแต่ใจของเรา ถ้าเราชนะใจของเรา สิ่งนี้ประเสริฐที่สุด เอวัง